

СЕРДАЛО

СВЕТ

аравул 1923 шера ценз

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-Галгалай областной Грозненский городской комитет и Нохч-Галгалай АССР Лакхехарча Совети а орган
Орган Чечено-Ингушского областного, Грозненского городского комитетов Коммунистической партии Советского Союза и Верховного Совета Чечено-Ингушской АССР

№ 62 (2687)

Ера

2

август

1962 шу

Мах 2 кеп.

МАССАНАХЬА— КХАЛНАХЬА ЙОАКХО

Вай езаца парте XXII истори-
чески сьездэ тланичаца Про-
грамма тла длаздыа да вай ме-
хкара кхалнахьа вахара хьакъе-
хьа де дээрарш, общественни
хьакъегама юкье, общественни
балхаша, Илмеи искусствон
Юмадеца цар дакта лоацила
вляштхьаданхьа дээрш хилар.
Кхалсаг общественни вахара
юкьеозара хьакъегама парте
хьехар кхоачашдеш динка ба-
лахш дава вай республике. 36
кхалсаг я СССР, РСФСР, Нохч-
Галгалай Лакхехарча Советаш-
ка депутат йолаш, 2895 — го-
родийн, районийн, юртийн Со-
ветий депутат, хьабта 721 кхал-
саг я судахон заседатели йо-
лаш.

Вай республике нагахь мот-
тиг ац кхалнахьа хьинаре дакта
ца лоацаш. Уж ба промышлен-
носте, юрта боахаме, культура
узреденешка, иштта хьакъе-
хьа. Дукха ба хьинаре хьакъега-
шой сий дакха кхалнахьа.
Царех ба нефтемаслозавода ус-
тановка начальни нов. Летков-
ская, «Чечингстрой» СМУ-3 на-
менщица Меркуева, ция хьеза
хьажлаш лелараш. Кусиева
Зайда, Ильсоева Джансари,
Музыкаева Малика, доярниш:
Варахоева Лемка, Мальсагова
Лемка, свиначка Наумова, иш-
та дукха хьакъегама.

КПСС Нохч-Галгалай обкома
IV пленум хинначул тлехьа
лоархьама балхаш дава кхалнахьа
общественни вахара а производ-
ства а юкьеозара хьакъегама.
Цу хана деш бехитокхмерча
балхашка хьакъегама 112 кхал-
саг, парна юкье я 37 нохч-Гал-
галай кхалсаг. Шой балхаш лерт-
та длахош ба Грозненский гор-
здрав заведующий Т. Козлова,
колхоза председатели К. Дюкье-
ва, Грозненский кхалнахьа учил-
ца директор К. Дачаева, Нохч-
Галгалай пачахьалхен педаго-
гически институт хьехархо Т.
Мальсагова, иштта дукха кхы-
бараш.

Лоархьама гьулакахш дава
республике кхалнахьа промышлен-
ности предприятия длаишбеш.
Духьалхьа 1961 шера 1500
кхалсага тайп-тайпара гозвалаш
Юмадий. Берригаш хьабта бац
аьнна нохч-Галгалай кьамаха а
ба уж. Массехьа бля кхалсаг про-
изводства юкьеозара торо хилий-
тай республике хьалхьаца про-
мышленности предприятия. Дук-
ха кхалнахьа длаишбеш парна де-
ча заводе, Насарен-Вонзалер-
ча барзгаша тегача фабрика,
районашкарча слюдяной фабри-
ка цехашка.

Республике хьайишлай дук-
ха кхалнахьа школахь-интерна-
таш, нохч-Галгалай кхалнахьа
лаярхьа профессионально-техни-
чески образоване школахь. Вай
республике а кхы араха а дук-
ха кхалнахьа ба юкьерчен
лакхерчен дешара заведешка,
дешаш. Дукха дукхагьа хиннай
юртача школахьа деша ягьа
йишгаша.

Кхалнахьа общественни вахара
юкьеозара хьакъегама динка то-
ламаш давад Насарен, Ведана,
Грозненский, иштта кхыча райо-
наш.

наша. Духьалхьа цьан Ведана
районерча масалаша дог Глоз-
доакхаш тейгал ду нохч-
Галгалай кхалнахьа общест-
венни вахара юкьеозара хьакъе-
хьа вай республике даяраша
Тахан «Сердало» кепе тегача
материалаш тла белгалдахьад
кхалнахьа общественни вахара
юкье дакта лацарах дола ма-
салаш.

Белгалдахьа деза цьаца-
йолча районаш кхалнахьа общест-
венни вахара юкьеозар а
кхалнахьа юкье беш бола поли-
тико-хьетама болх а эсала ле-
лар. Царех я Насарен, Ачхой-
Мартана, Шаьла, Магьалби-
на, иштта кхыиола районаш.
Кьаьста во лел Насарен райо-
не кхалнахьа бехитокхмерча гьу-
лакахьа уттабар. Цьаькхьа а
кхалсаг вай доахана ферма за-
ведующий йолаш, е юрта
Совета председатели йолаш.
Гетгара кьезига дакта лоац
кагьича кхалнахьа художест-
венни самодеятельности юкье,
кьезига ух уж клубашка,
библиотекаш. Районе дук-
ха школахь я лакхехарча
классашка дешаш 1—2—3 ма-
ра йишгаш йолаш. Дукха я райо-
не деша ха йолча йишгаша ца
дешаш моттигаш а.

Гьулаьх иштта хургдацар
кхалнахьа юкье бешаца тай-
пара политико-хьетама болх бо-
ре, цар деша а коммунистиче-
ски сахьтама а лакхерча. Нас-
сарча хьамаш тегача фабрика
болх беш я иш бля совгьа кхал-
саг. Кхалнахьа дешитара хьакъе-
хьа деш цьаькхьа хьама дац
указаша. Иаламате во лел кхал-
нахьа комсомолни парте длаишба-
ра гьулаьх. Фабрика партияниш
комсомольскии организацияш
кхалнахьа советон кхалнахьа
юкье бешаца балх хьакъегама
шой дехараш кхоачашдеш ца
хилар хьакъегама цу масалаша.

Динка балхаш дава районаш
а кхалнахьа торговле балхашка
длаишбеш. Бакьда, цу дакье
хьанз а докхий кхоачамбоаца-
ра да. Насарен, Магьалбина,
Первомайский районаш дукха
моттигаш я тикашкен бубеташ.
иш маляча наха балхаш деш. Из
болх динка буларгьа кхалнахьа.
Вай мехка шера коммунизм
хьалхьа деча докхийка бал-
хашка хьажьа тоаде деза кхал-
нахьа общественни вахара юкье-
озара гьулаьх. Эггара лоархьа-
мегьа дола гьулаьх да кхалнахьа
юкье бешаца массово-политиче-
ски балх боарам лакхбар, чоагьа
термам дына дукхаларча пропа-
гандаш, кхалнахьа образовани
лакхьяран а беш. Цанкаха а
мел ца болиташ длабахьа беца
кхалнахьа бокьонаш телха мел
еш дола длаьхача замах юкедиша
зуламера гьулаьхаш лелареш
дакта дукхаларча кьаьсам.

Районашкарча партияниш до-
кхийки органни кулгалхой де-
кар да кхалнахьа бехитокхмерча
балхашка уттабар а общест-
венни вахара юкьеозара а хад-
данза йоакхо яр, кхалнахьа ком-
мунизм хьалхьаца эшааш бола
боахьа нин хилар хьета а деш.

Силос кийчеш боахк

Моша доакъар кийчеш
ба Насарен района Ленинна
церахьа колхоза механизиро-
тораш, Хьанзале лаяттах ел-
лай иш эзари кхо бляш совгьа
тоин хьажийн силос.

Хьайбашта доакъарийна
лаярхьа хьажийн хьакъега-
ма хьинаре кьаьхьер комбайнера
П. Баранова, тракториста В.
Зинкова, Диннахьа нормах
йит гектаре тлара хьажийн
хьакъа эзаца цар агрегато
иштта гектаре тлара хьаж-
ийн чуьд.

Хьажийн силос лаяттах
йолларгьолча длакухьаш ди-

на болх бу Насарен автохо-
зяйства шофера А. Журавле-
ва. Диннахьа цун машино
длаьху тьаьхьа ишхьа тоин
аьтача хьажийн. 23 кило-
метр габьаца кхай тлара си-
лоса лаярхьа хьажийн хьа-
тлаозаш сменах ишхьа рейс ю
цун новьоста И. Аненкова.

Динка дладоладьд Ленинна
церахьа колхоза кьаьхьегам-
хоша хьайбашта доакъар
кийчара гьулаьх. Цар лерхь
ухх шера деришгача хьай-
башта шортта гьожеш мошеш
доакъар хилишга. Из иштта
хург а да.

ХИАРА АГРЕГАТА— ВИЗЗА БОЛХ!

Тлехь-тлехьагьа дукхагьа хулаш латт вай рес-
публикерча совхозашкен колхозашкен тракто-
раш, комбайнаш, кхыиола техника.

Юртбоахам сикха деглабоалабе, кьаьхьегам
овсарле лакхье вляштхьадаргьа цу еригача
техникахь визза пайда эце.

Техникахь пайда эцара гьулаьх дика леладу
наурски механизатораша. Вай республике тех-
никахь эггара дикагьа пайда эц цар. Цига хьара
трактор юкьега лаярхьаца 382 гектар лаятта
аьхад. Из хул диннахьа — 5,3 гектар.

Царел шозза вогьа пайда эц тракторех Нас-
сарен района совхозаша. Цьан агрегато дла-
дахьа ах шера 163 гектар мара лаятта аьхад
цига, из хилац диннахьа — 1,9 гектар мара.

Шаяларча механизаторл кхоэза кьезигагьа
пайда эц тракторех Первомайский районерча
боахамаша а.

Сунженский районерча механизатораша хьара
трактораца 282 гектар лаятта аьхад, хьабта Над-
теречни районе алхьа 91 гектар мара аьхад.

Механизатораш, алхьа шоах тийша да юрт-
боахама техникахь визза пайда эцаргьолча тай-
пара болх вляшгьаболлила.

БУРУВ ДЕТТАРИН КОТАЛО

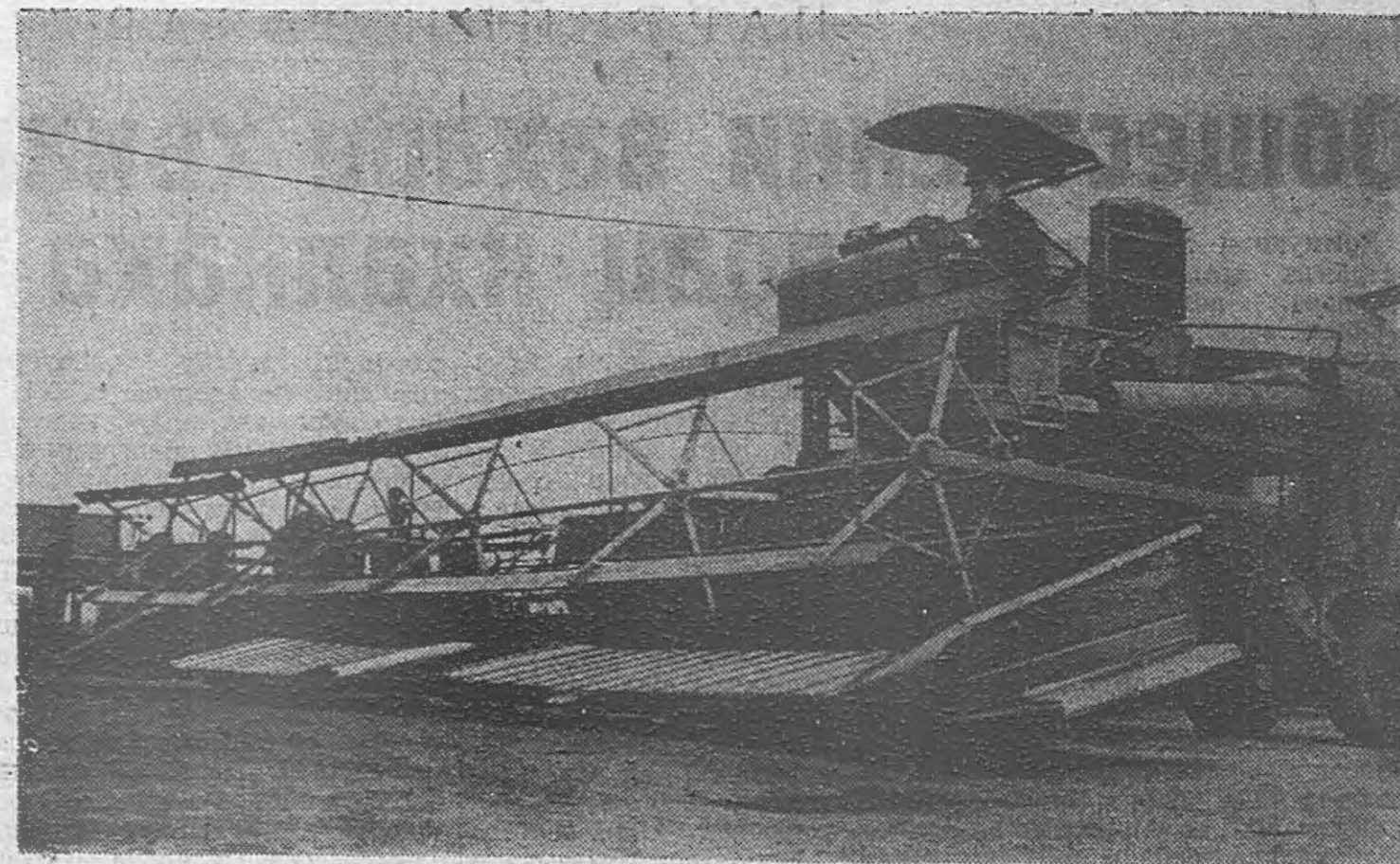
Ханал пхи дн хьалха бурув то-
ра ворхь бетта план кхоачаш-
гьий Карабулакски контора
бурув деттараша.

Семилетка длаьгагьа шу дола-
деша деш 31 эзар метр бурув
техад Сунженский буровинаш.

хьабта августа бетта чоташ бу-
рув техад лях бля метр.

Икье баьнараш хьалха
латт И. Бородинеи, А. Пафил-
ловеи, Н. Губиней кулгалду
коммунистиче кьаьхьегам
бригадай коллективаш.

А. БАКАЛЮК.

Хьокхилген оардиген кьаьста а до-
лаш ка бола ялаташ чуьра лаярхьа
йола ЖВН-10 яха наьсейн вальжон
жаткаш хьаь Юманий Тульски ком-
байнови завода коллектив.
10 метр шорал долаш кес лоацаш
йола ЖВН-10 яха жатка универсал-
ни я. Цунда хьаька а хьокхаш цьан

кесах е цьаьтарарча шин кесах (пхе-
метра тлара даьннахьа цьаьца кес
леу) йоллаш ишхьа хул ялат. Жатка
цу башкало торо хулийн, аьт дн-
ка-во хьийста хиларга а, бляццана
хиларга а, иштта кьаьца гьулаьхашка
а хьажьа, касараш докхьагьа е зла-
магьа де. СК-3 е СК-4 яха шинше-
гьа лелача комбайнаш тла а, хьабта
иштта СК-75 яха шиншегьа лелача
шассена а длаьгагьагьа я жатка.
Сурта тла: шиншегьа лелача комбай-
наш длаьгагьагьа ЖВН-10 яха
жатка завода коа.
П. Маслова сурт.
ТАСС фотохроника.

Доаханна—дика доакъар

Ди тлехьа кьезигагьа шера
йоакх Урус-Мартана районер-
ча «Горел» яха совхозе хьай-
баш лелараша.

Хьана хул из иштта? Цун
Юртгара баьнан да дегьа доахан
во кхоабилга. Еригга тороаш я
совхозе доахан динча доакъар-
ца кьаба. Хьанз шортта моша
хьажийн, лоперча, тогал кон-
центраташ я. Бакьда, 1-ча от-
делене управляюще Н. Едзое-
в, зоотехника В. Эльжурнае-
в хьанзала из болх термамца
вляштхьабакьабац.

Дукха ха йоацаш отделене
кулгалхоша дош деннадар из
болх тоабе, хьайбаш чулоахьа
помещениш тоахьара моттиг
3—4 метр лаякьенна лаятта
бачьехи кхоиш цьаье, механиз-
машца доахан дегьагьа сикха
вляштхьаданхьа. 30 июле цига
даха хилар тьа. Гетгара кьезига
хьама дац отделене хьанз а.
Кулгалхоша дегьагьа оаха аьнна
тланишар-м дукха дар.

Дукха йасийн дайнад цьаь-
лагьа отделене, хьабта хьанз
дош а латт. Из иштта ца хилий-
тара сикха де дээр — йасийн
лелача юаьра бля хьамаш дла-
йохьагьа. Тланиш хургдац тайп-
тайпара лаялараш.

Соаька ухь хьанца йаькьа
чулца нийсича ухь шера хьара
Гатгара йоакьа шера 132 кило-
грамм кьезигагьа хиннай. Ше
лелача доахаш хьанзале
980 килограмм мара шера якь-
кьаьц дикагьа йолча доакъар
А. Арисоваш, хьабта шера тланиш
декар — 2600 килограмм якь-
ка аьнна да. Шой дехараш
кхоачашдеш габьа ба цьан хана
хьалхьа лелаш доакъар 3. Би-
сланова, Х. Батылмирзоева,
кхыбараш а.

Шой денна дош кхыметтел

динкагьар а кхоачашдеш вляш-
тлехь ца далаь алхьа доакъар
делене нийслу. Бакьда, уж нов-
кьарленаш нийслу «Горел» яха-
ча совхозе еригача а отделене-
ниш. Сикхагьа уж длаьхьар,
доахангара дукхагьа шера йоак-
хьагьа гьулаьх вляштхьа-
данхьар совхоза кулгалхой, юрт-
боахама специалистий денхар
да.

А. ЖУРБИН,
юртбоахама производш хьарен
кийчарен Нохч-Галгалай Ми-
нистерства хьокхьагьа вола зоо-
техник.

Ухх корреспонденце тла оаха

РЕСПУБЛИКА КХАЛНА

Вай республикерча колхоз-
ашкен совхозашкен на бола
ялат чуийца а баьнна хьажийн
чуьац латт.

Хьара диннахьа дукхагьа
араьвал хьажийн чуьаца агрега-
таш. 31-гьа июль кьаьхьагьа
вай республикерча колхозашкен
совхозашен 131 эзар гектарахь
7 эзар гектара тлара хьажийн
чуийца. Силоса лаярхьа хьаж-
ийн чуьра болх динка вляш-
тлехьабакьаба. Насаренский
районашкарча производ-
ственни управлений боаха-
маша. Насаренский Надтеречни
районашкарча боахамаш шой
длаишгача еригача хьажийн
17 процент чуийца яьнай.

Ухх шера моша доакъар
кийчара йоакхийн планаш от-
таьтай вай республике. Еригга а
1461 эзар тонн силос кийчье
эза. Соаькарчул дукхагьа
гьулаьх из. Хьанзале 52 эзар тонн
силос кийчье вай республике.
Ший ханнахьа силос кийчье

яра болх чакхьабакьа ери-
гача техникахь а, транспортахь
а пайда эца беца. Силос елла ца
лелаш лелаш латт хьанз гьома
доакъар а.

Дладахьа шерачул дикагьа
лелаш гьома доакъар кийчара
болх, хьабта хьанз а кьаьт-
ара длаьгагьа дакта, ца хьаь-
данца да, ка бола ялат чуийца-
чара. Насарен, Грозненский,
Ножай, Юрта, иштта кхы-
иола районашкарча колхозаш-
шен совхозашен из болх пле-
кьаьбахь.

25 эзар гектар зьаб аьтай.
Цьаьбакьда, лелаш хьувьара
кьезига йоакхо ю дукхагьа йол-
ча колхозашен совхозашен.

Кхашка кьаьхьагьа наьха
дукха балхаш да кхоачаш де
дешаш. Уж деришга балхаш
лертгьа чакхьабакьа еригача
техникахь пайда а эшаш нийн
хьинари кхо ца деш кьаьхьа
деша.

П. ГРЕБЕНЩИКОВ.

РСФСР МОТТИГЕРЧА ПАРТИЙНИ ОРГАНИЙ БОЛХЛОЙ СОВЕЦАНИ

30 июле йистейлар КПСС
ЦК хинна РСФСР моттигерча
партияни органиий болхлой со-
вещани. Цига бар КПСС обкомийн
крайкомийн секретараш, парте
обкомийн краевой комитетий
промышленности, гьилишлой,
города боахама отделий за-
ведующеш, цьаьхьагьа горкомий,
райкомий, предприятийшарчен
гьилишлайшарчен йонхийка
партияни организацияей секретар-
аш.

Совещане ладийлар КПСС
ЦК Президиума члена, РСФСР-
а йолча КПСС ЦК Бюро
Председателя хьалхьаца заме-
стители А. П. Кириленкош
«Промышленности, транспорта,
гьилишлайш, города боахама
деш дола партияни кулгал тоа-
ра де дезарий хьакъегама»
яхаца докладда.

А. П. Кириленкош дийцар про-
мышленности, капиталыни гьили-
шлой, гордий боахам деглабара
хьакъегама. Семилетка йоаьнна-
чул тлехьагьа дладахьа ухь
кхоиш ахи шера контрольный
цифрашка 31 процент мара
дукхагьа якька лаярхьа ца хин-
на валови продукция РСФСР-е
37 процент дукхагьа якькаш.
Семилетка йоаьнна динз кьа-
хьегам овсарле лакхьагьа про-
мышленности 25,4 проценти
гьилишгьаца 22 проценти.

Промышленности балх тла
вай доаха толамаш шено йоа-
цаш да, аьлар А. П. Кирилен-
кош. Цьаьбакьда, харьаьха хур-
дац деришгача динка дарагьа
тлехьабакьа, долаш дола кхоа-
чаш Дьаьхьа мамотта дукха-
гьа длаьхьагьа новькьагьа
еш дола цьанашгьа кхоачам-
боацараш гьалаташ бляра ца
гор. Дукха моттигаш я пред-
приятый гьилишлойн балх
тлехьа кхоачамбоацараш дола-
тлехьа а парте крайкомаша, об-
комаша, горкомаша, райкомаша
уж моттигаш, производственни
планаш тешаме. Кхоачашгьа
йолаш хьалхьа лелача кадрай
бехитокхам лакхьа ца гьерташ,
партияни пачахьалхьен дис-
циплина телхьярда машар ху-

лийташ. Промышленности беца
балх мах бара гьулаьх «валови
подход» юташ яц дукха пар-
тияни комитеташ. Хьабта иштта
подход юташ ишхьа хулийн юкье-
ра цифраш хьалха а тувсац
цьаьхьагьа предприятий а кхы-
меттел барьчаца доакъар
балх юкьега кхоачамбоацараш
кьайлакхьа. Масала, машино-
строениех аьлча, цига валови
продукция араьхьара оттаь хин-
на бляраца план хьалхьарча ахь
шера 102 процент кхоачаш-
гьа, хьабта а Дьаьхьагьа хьа ца
кхоачаш йасий дукхагьа силвой
трансформатораш, трактораш,
тракторни прицепаш, кхыиола
машинаш. Машиностроение про-
дукция араьхьара йола заданеш
кхоачаш ца яра баьнан произ-
водственни мощносташ ца тоь-
ар, оборудовани ца хилар да
ала гьерташ хул дукха кулгал-
хой. Дукхагьа хана уж тайпа
баьнаш доахаш хоз станочни
паркахь 1,3—1,5 сменах мара
пайда ца эзаца моттигаша. Ма-
шиностроение шин сменах болх
бе доладарла хьакъегама Ле-
нинградски парторганизацияш
длаьлаьхьа инициатива Н. С.
Хрущева хьаллацар производ-
ствера йаламате докхийн кхоа-
чаш гучаьхьар. Хьанз де-
кар сенах латт аьлча, из латт
хьакъегама болх барга дола-
ра эша гьулаьхаш сикха вляш-
тлехьадараш.

Цул тлехьагьа А. П. Кирилен-
кош дийцар технически прогрес-
сеш, белгалдахьагьа Ил-
маньен техникаш еггара керда
карагьагьагьа пайда дикагьа
эканза, производственни про-
цессашта механизация автоматиза-
ция елга шерагьа доарнадац
за дарг ца хилар. Дладахьа
шера планаш производствена
юкьегама эзаш яр 940 керда
тайпа издеш, хьабта юкьеи-
хьараш яц 423 мара. Ухь шера
хьалхьагьа каьртале 139 керда
издеш производствена юкье-
гама эзаца, юкьеиолаьлараш
яц 76 мара. Технически про-
гресс баьнан долаш долаьбача
кьаьсама кертегьа эза совнар-

хозаш партияни организацие-

Доклада тла белгалдоахар,
производствена специализа-
ция гьулаьхьа ухь тлехьабакьа
шера Россияни Федерацие кьези-
гача хьамаш карагьагьа даца
а хилар. Тоаденнад литье, поков-
наш, штамповаш кооперирован-
ни наькьаца тланишгача
буьзманаш. Хьабта а эсала лелаш
металл тедэ станочнаш хьаьна
спецализировани мощносташ,
механически оборудовани, тракто-
раштен юртбоахамаша машинаштен
йола запасной оаьталаш, мех-
кагьа аппаратура, редуктораш,
дукхагьа кхыиола издеш болх
бе йоаьлайтара гьулаьх.

Дладахьа ахь шера капитал-
изацияхьа план 91 процент
кхоачашгьагьа, аьлар длаьхьа А. П.
Кириленкош. РСФСР совнархо-
за, Госплан, ВСНХ, мотти-
герча советаша хьалхьагьа а са-
на, ца эшашгьа а дукхагьа
гьилишлойка дла-юха а дийгьа
лоаьтгад ахьен материально-тех-
нически ресурсаш.

Экономически балх дешаш
«Юаьгьа белгалдахьар докладчи-
на». Дукхагьа кулгалхоша,
аьлар цо, партияни бараша са-
на, а боахамачар а, хьанз а
экономика юаьртга ца йовзац
леладу балхаш, йицац длаьхьа
кьаьхьегам материальни хам
ца а беш, фунгагьа даь а план
кхоачаш гьерташ йола оаьлаш.

Цунда мара даша ишхьа йиш
длаьхьагьа шера хьара кхоа-
чаш я хьанз яц аьнна йолча
предприятие продукция араьхьар
длаьбача кхоачаш ца яра. Хьалха
латтаца Московиш городской,
Московиш областной, Татарски,
Ленинградски, Свердловски,
кхыча а совнархозий предприя-
тий опыто хьаьхьа экономиче-
ски болх общественности юкье
а оаьш кулгалдара методиче-
ско гоар предприятий производ-
ственни-боахама гьулаьхаш тоа-
де торо луш хилар.

Лоархьагьагьа дехар да
партен правительствай директи-
ваш кхоачашгьа партияни

тлехьагьа лаяттар. Цу гьула-
хьаца динка дакта лац хьакъе-
гаш а администраце балх
тлехьагьагьа лаяттар енна бокьа
чакьагьа оттаь партияни орга-
низацией комитесш. Хьанз Рос-
сийски Федерациера партияни
организацияш вляштхьагьагьа
цу тайпара 50 эзар совгьа ко-
мисси; цар балхца дакта лоа-
цаш ва 300 эзар совгьа комму-
нист. Цьаьбакьда, эсала болх
беш я цьаьхьагьа комиссеш, хьаб-
та цьаьхьараш дукхагьа хьале
хьама деш а яц. Обкомаш, гор-
комаш, райкомаш дехарийла
цу комиссий балх кулгалдара
уйла дукхагьа тланишга, царна
практически новькьагьа.

Кьаьста чоагьа уйла тлани-
хийтар юкьхьанара парторгани-
зацияш чоагьагьа, цар болх тоа-
бара. Алхьа укаьза кхоачашдеш
да производственни балх лоар-
хьагьагьа дешаш, юкьхьанара
парторганизацияш юкьхьанара
доацаш юьзаьна я производ-
ство хьалхайоакхьагьагьа бол-
ча нахаца.

А. П. Кириленкош белгалдахь-
кар наха фу эш хьаьнаш, цар
терко еш, кьаьхьагьагьа йоакхо
еш ца хилча дарг ца хилар.

Вай мехка коммунизма мате-
риально-технически база хьаь-
на парте Программо оттаьд
гьыо шу

Обществени вахаре хынаре дакыа лоац кхалнаха

Коммунизм хыльтеча хынаре дакыа лоац ба Ведана районон нохчий кхалнах. Обществени пайданерча балхаш тла кхыгеш 5 озар гарта кхалсаг я районо. Денгара денга дукхага хул кхалнах клубаша, библиотекаша, тлех-тлех дукхага лекцеш, докладш, беседаш ю цар гыгешахш. Масала, колхозшта наст-наста докладш ю, лекцеш еш кхалнах Гулуева Арване, Мальсагова Рабиата, Дозафарова Маккас, Ахтукеева Роза, шитта кхычар а.

Пропагандисташ, агитатораш, лектораш болаш 150 кхалсаг я районо. Шойа болх кхыстта дика барца белгалба-ба безам ба са дикага бола кхалнах-общественникш: Селимова Дагман, Паталиева Марем, Атамерзоева Тамара, Бетельгирева Кабират, шитта кхы дукхаш а. Кхыстта вайнах кхалнах дика лекцеш еш цар.

Юрта боахам сикха тоабара дакыте беча обществана пай-

данерча балха вайнах кхалнах дукхага юкьеозаш дукха кхыхытгад районни партийни организаце. Юрта боахама хынаре кхыгеш 4 озар совга кхалсаг я районо. 47 кхалсаг я хыжкылаш лелаеца звеношта керте латташ.

Лоамий босенашка дйайина-ча хыжкыи хлара гектара тлара моша хыжкылаш а йоахаш долча мошача гадамий 150 центнер яккхар Ленина церахча колхоза звеньевас Гулуева Арване, хыста Мусурова Айза керте латтача гымака лелаеца звенос хлара гектара тлара 11 центнер тхымака а даыкка, цхыолагичен шоллагичен сортах а лоаркылаш паччахыккена дйаделар. Ханнахы шекара свекла дла а йинна, хыста парна дика гулаух деш а Юрджонидзе церахча колхоза Кадирова Тошу звено.

1961-ча шера шитта доккхий

толамаш дахар районерча хыжкылаш лелаеца а. Хлара йатто лух йола шера, юккыера лауркылаш, 190 килограмм тлара шитташ. Плантах лйрхлараш 1600 килограмм мара йоаца метте, хлара йаттагара 2400 килограммага дйакоахаш шера яккхар Ленина церахча колхоза дикага болча доярнаш Сиднева Зарване, Эрзункаева Шумисата, Оркуева Дихазе.

Доахангара шера дукха яккхараш йаыи дика лелаецаш Сийлен грамоташ енай Карл Маркса церахча колхоза доярнаш Кадирова Тошуна, Эльмурзаева Паладена, йаыаша тлуклах деш йолча Исеева Дадага.

Балхаш дика ду доярнаш шера а. Хыларча аш шера паччахыккена дулх доккара план 101 процент кооачашый районо. Шера яккхара дакыте дика толамаш дахад Ленинен

Карл Марксен церахча колхозый доярнаш.

Дукха нохчий кхалнах ба районо промышленносте балхаш деш. Алхха цхыан райбыт-комбинате болх беш 25 кхалсаг я. Парна юкье кхыстта дика кхыгеш ба баракыш тегаца цеха мастер Муталибова Зейнап, Идалова Хавран, Закаева Малика, шитта кхыбараш.

Нохчий кхалнах докка совгаг лхлар слюдяной фабрика филиал Ведана хыеларах. Хыста дика болх беш 170 совга кхалсаг я, дукха ца гови 400 саг а хургыя уж. Дика болхлой хыста дика а белгалбаша цига. Царех ба Алиева Роза, Кусиева Арване, Ватукеева Хадид, Васиева Дагман, кхыбараш.

Районерча шкодаш балхаш деш 44 саги культпросветучрежденешка балхаш деш 27 саги нохчий кхалнах ба. Дйахча замаш шариатах юхедиса во гулаухаш дла а кхыста, художественни самодеятельносте хынаре дакыа лоацаш 128 кхалсаг я.

Кхыстта белгалдакка деза кхыташга бола вайнах кхалнах тлех-тлех дукхага партен комсомолени ухаш хилар. Масала, нохчий кхалнах цхыа цал комсомолка яцар юх-хынаца слюдяной фабрике. Хыста 34 нохчий йой а цига комсомоле.

Обществени вахара массе дакыте районерча кхалнах хынаре дакыа лоацаш хылар бакт деш дола масалаш кхы дукха а доаладе йиш я. Юртий Советий депутат йолча 16 кхалсагах председателаша болх беш шиты секретараша болх беш кхыи кхалсаг я.

Партийни органий кхалнах советийни сийлахь денхар да кхалнах общественни вахара юкьеозар тоадар.

С. ГАБАШЕВ,

КПСС Ведана райкома пропаган-дан агитацион отдела заведующий.

Иаламате дукха чуле ценош хыалдеш латт Белоруссе столице. 300 совга ценош деш латташ моттиг я горол. Шерлуш латт Минска доазаош. Токша, столеш, берий учрежденеш, кинотеатрш, коха тоадаш.

Сурта тла: Минск ячача городерча цхыан дакыа тла керда хыалда чуле ценош.

ТАСС фотокхоника.

БОЛАТ ЛОАЛАДЕРИЙ ОПЫТ—МАССА А ЦЕХА

Кхыгешама процессашта механизаци автоматизаци яра дакыте дукха балхаш дад ух-тлеххыарча шерашка «Красный молот» завода дукхага йолча цехаша. Технический прогресс бахыанце тлэгертта кховсам лоаттабу машиностроителаша, цунца цар аштуту болш шойа производственни планаш толмаца кооачашыга а мехидашта доанкхачен химический промышленностана дика оборудовани арахеца а.

Болхлой кхыгешама аттача баккхара, кхыгешама оварле ланкхара кхыстта дукха балхаш дад ух тлеххыарча хана болат лоаладеца цеха коллективно. Производственни моттигаш а болхлой а тлукхытта моттиг йоацашеца а, 9 процент алсамдаынаад ах шера цеха коллективно лоаладу болат.

Дйадодаш лоалама хыма а доацаш, дукха пайда а боалаш дола массежк организационий гулаух чаккхыахыа болат лоаладеца цеха коллективно. Масала, еригача пайданерча ханах 75—80 процент ха дйа-йодар хылаха мареновский шитна ремонт ярга. Цу ханах зехыа мел ха йов а хыжа, из гулаух тоаде лаурхлар новатораша. Ремонт еча юкыага из болх берг-болаш кхыстта бригадаш влаш-тлеххыар, хларане кхыст-кхыстчаца шитна блокуашта ремонт ерглолаш. Мел эшар цхыахыа кийч а да, хылаха-гя цхыан смеах мара ца баыца метте, кхыа смеах болх белга-йаштлеххыа а даыкка, цхыан кйрагя болх бе йиш йолаш кйрчелар шитш.

Кхы цхыахыа масал а да — сиквойной бригадаш влашагйох-кар, Масане а болх цхыатарра дика леларца хлара болхло

хыштдолаш хурголаш, масса-нена а телаш дола алапеш хы-яча продуктега хыежжа терг-долаш хилар да из.

Цеха чаккхыахыа гулауха-хы торо хилитай боаррамага болх делята. Бетта програм-мах 35—40 процент продукци, дукхага хыле, хыларча итт дйахыа лу, тлеххыарча итт денна юхебуз 20—25 процент.

Шу долалушпеша а болат лоаладеца цеха белгалдаккха да организационно-технически гулауххы хылахага малагаш чаккхыа деза, тлеххыага мала-гаш даха деза. Де деза бал-хаш а уж кооачаше деза ха-наш а белгалгеш оттаг гра-фик я. Из кооачашыга бех-иконхаме йолаш специалистий хыалда группа а.

К. ТИМОФЕЕВ.

Механизаци яьчул тлеххыага

Тайп-тайпара консервац, то-поточни линии болх бе дйаюла-матш, юмпот, варени, шитта кхылоа продукци кийчыю Ас-синовский консервни заводе. Ух-шера валови продукци арахеца-ра план 1-ча ноябре кооачаше лаурхлар заводе коллективно. Хыста воркй бетта план коо-ачашый ханал итт дйахыа. Цул совга, дика ланкхынаий кхыгешама оварле а: соахкар-чул 7 процент, ух шера пла-начул — 12 процент.

Шитта влаштлеххыа заводе коллектива шитта кхыгешама толамаш даха? Еригача заводе механизаци ий халача балхаш-та. Цу гулауха чйагя кхы-хытгад заводе дйагйолбола ра-ционализаторашен изобретате-лшен. Масала, болхлоша енаыча тлеххыа даллыса дулх хы а доахаш цунах пашит кийчйара йолча предложене 4800 сом пайда белар ух шера. Кхыге-ва оварле дикла ланкхыи вокм предложене а: хоахш цен-бара йола линия влаштлеххыа-кхара.

Дукха ха йоацаш банкашта этикетнаш дйагйолбола

Рационализаторский изобретательский предложенец дукха тийнай слесаря-регуляторщика Кузнос, слесаря Ореникина, за-вода кертерча механика Каш-ловске, шитта кхыбараша. Ара-хецаш йола продукци дукха-га, дйагйа хилитара шойа дйа-чйагя хы лелар заведерча цехий коллективаша.

...Пачадаш заводе хыкхы-хыанз коокозашкарени совхозаш-карен баыца даарашы сомашы. Ала дезаш да заводе керте-ра бедал тела езаца Ассиновский совхозо ший декхараш дика кооачашеца.

Советски Союза молагйа ми-инне кхыахыа цига бйагяго йиш я Ассиновский консервни заводе арахийа продукци. Из дйакухытг Москва, Иркутске, Ленинград, Красноярске, гына-на кылбасеца районашка, шит-та кхыахыа.

М. АХРИЕВ.

Кердача заводе, кьона болхлой болча

РЕПОРТАЖ

Насарен-Вокзалерча электри-фицированни инструментый за-вода хыларча очередей болх бе йолаеный. Завода чурча гула-кхыташ эшаш йола машиний приборий деталаш хыа йола-енача ремонтно-инструменталь-ни цехе да тхо. Истол хыла-хайна вагя цхыа зламита сур, цунна юкхе бе доалаца черте-жа тла а вйирза вагя цхыахыа зламита сур.

— Мамогта дйагйа ер тайпа деталаш хыа еза йа, йаилан, — йоах хыларчю. — Хыанз заво-да эшаш я уж. Кхыстта дукха-гя терко е эа ер моттиг нйиса хилитара. — йоах цо чертежа тлара цхыан гомылга пелг тла а хыувхаш.

Шек ма вала хыо. Ахымад, деталь е езаца тайпара ергыа. Мелла чоалхана яле а уж тай-па хылаш хыа со дика йома-ваыс Выйборге, — жоп делар йа-лихана.

Мастергара шийна задани а нйиса слесарь-инструментальщик Шадыеж йаилан араваыла, цига кхы а массежк хыа спе-циалисташ бахынар задани хыа.

Дукха ха яц ух нах цхыахыа говзал йоацаш хына. Хыанз Выйборге, Ростове, Москве, Яро-славле эрий а кхыча а кхыахыа болча говзалш йома а ба, шойа опыт йовза а йовзыта, кьона специалисташ а хына цйабахыа болх ух.

Дукхагйа бараш гйагйаг а бо-лаш, 40 гарта сар ва цу цехе болх беш. Цхыа дезал санна барт тайна я из коллектив. Мас-сане чйагя сий деш ва цеха начальник Пугачев Виктор.

Цех болх бе йолаенна дукха ха еце а, балха заданеш тлех-хыоачаш а еш бола дика болх-лой хыанзалеца а дукхага бел-галбаша цига. Царех ба то-кар Шадыеж Борис, фрезе-ровщик Газдиев Зелимхан, сле-сарь Шевченко Федор, шитта кхыбараш а. Металлообработка говзал а ба цеха. Масала, тех-никумера дйиша а ваына, хыанз Ленинградски политехни-чески институте заочно дешаш вагя цеха мастер Чпанов Ахымад.

Берригаш а нагийнах ба цеха болх бераш. Тайп - тайпара чоалханерча станонашча бал-хаш деш ба уж. Цеха юкье латт строгальни станок. Цунна юкхе ва строгальщик Лолахоев Хусен. Аыш хыоахаш тлара хыадоаха шолхаш дйагйаг дла-ха ялар машин, тлукка цига де дезар ду Лолахоева, машин юа а эшшача боармах болх бе йоладу.

Ремонтно-инструментальни цеха юкхе я механизаци цех а. Кхы а кйизагя ха я из цех болх бе йолаенна. Мальсагов Ру-слан начальник а волаш йолча цу цехерабараш берригаш а гйагйаг ба. Завода шийна эш хылаш мара, хыанз а товарни продукци арахеца цеха. Хыста цига а дукха ба белгалбаша

дйа болхлой. Шойа балха пла-наш массага а тлеххыахыа-рал совзага, массане хыоахыа эца мегарболаш дика кхыге-токараша Костоев йамрихана, Дарсогов Зелимхана, шитта кхы-бараша.

Хыанз заводе шит цехен кон-торен болх беш 103 саг ва, па-рек 88 гйагйа ва. Чйагяг дла гулаух да производствено болх бе гйагйаг кхалнах а ухаш хилар. Масала, соборчии цехе об-матчица балхаш деш цхыаго Арсеева йаишет, Барникхоева Лйишана, Дуларова Насипа. Цеха болх дйаболабаллаца хылаш, хыанз заводе молагйа дла бал-хаш деш ба уж.

...Хыанз дйаюлаеннар балха юкхыг мара яц, цхыабакыа электрифицированни инструмен-тый заводе кооане болкха лоар-хыам болх я. Шй эзар совга сар хургыа цига болх беш. Цо чулоагйага Насарен районера дукха болхлой, гйагйагаша бол-ча нахах хыахургыя кьона болх-лой класс. Районе промышлен-ный центр хына ца йеш, Нохч-Гйагйаг республика экономике а болкхача лоаркыае хургыя Насарен-Вокзале.

Ух сахыате цига чуйинна хыалдеш латт нах чуле ценош. Хыанзалеца а хыалдеш дйаынад 48 квартира йола ценош. Хыал-деш латт дйаына влаштлара дах 48 квартира хургыла цхыахыа ценош. Кхы а да хыалдерго-лаш дукхага влаштлара дах ценош. Завода болхоех 75 процент квартирашча йааш-бергба. Дукха ца гови заводе гонахыа хыахургыя поликлиника, 50 унахо чуца йиш йолаш больница, болхлой клуб, кино-театр, школаш, столови, бани, шитта кхыдола кооачашаш а долаш йола болхлой поселок.

Вларашта гуш сикха хува-луш латт Насарен-Вокзале.

У. РАМЗАНОВ.

Сурта тла: (ардехара аытхыа) мастер-контролер Заворот-ний Евгенийн токарь комсомолец Аухев Веслани.

С. Шерипова сурт.

ВАЙ ДОККХАЛ ДУ ХАЛКЫАШТА ЮКЪЕРЧА ДОТТАГІАЛАХ

Вай мехка дика кооачаш хин-над социальна революце эгара чоалханегарча дешаех ца! — кхыамий дош. Коммунистический парте кхыамий политика чаккыа-хылаш баыца дика хынаш: хылахага кхыстта а хыира а да-хаш хынашча вай мехкача хал-кыашта юкье хыанз вежарий доттагйа а новкыостал а да. Кхыамаш гаргадоаладе а дйахо йодача хана уж влашагйаха а йерт болышевский парти яхад В. И. Ленина, цхыабакыа, нйа-загя де лерхца цю из хыама, дерригача кхыамий кхыгешамагой шойа лоамерча, волаш тлехх болча бартца де лерх.

Влаши вежарий барт бо-лаш, влаши новкыостал а деш, кхыстта сийлахь-доккхача эрий халкыа новкыосталца йалам-ате доккхий толамаш дахад пачахыа Россее йистокша да-хыа халкыаша шойа экономи-ка, культура, йилма дйадоала-дара, цар шойа мехка хыаыи эгара толамаша йола промышлен-носте, хыахыаыи болхлой классен интеллигенцен надраш.

Халкыашта юкье доттагйаг хил-лараш болх вай нйз, из бахыан долаш доах вай деррига тола-маш. Из хоттаденна Советски йадал даынача хыларча шера-рашца доаозл декхарча интер-венташтен чурча контрреволю-ценен дукхага а Сийлахь-болкха Дыхен тлом латтача шерашаша немецко-фашистски захватчи-кашта дукхага а советски хал-кыо лоаттабаыча кховсаме. СССР халкыашта юкьега до-харгдоаца доттагйаг чйагйагден-над тлом сеацачу тлеххыага хал-кыа боахам юхаметтаоттабача хана, Казахстана эри даыда латташ карадерадеца шераш-ка.

Халкый доттагйаг мишта хи-

ла деза хыахыоахаш дола сурт Навказе оттархылараш ше те-шылга дйицар Сийлахь-воикхыа Ленинна. Цо язады: «Навказа-ев советски республикаш да-кыала а ювчаш, аз дйах цар-на юкьеуча барт-цхыагоно буржуазни йолча хана бйагя ца йайна а буржуазни строй йолча хана хыла йиш йоаца а кхыамий машара образец хыаерхылараш се тешар». Ленинна уж творчески дешаш дйиза кооачашынад. Ленински кхыамий политикых баына пайда дика гуш ба союз-ни, автономни республикашка, цу дакыте вай Нохч-Гйагйа-ченга а хыежача.

40 совга кхам дах вай респу-блике. Ца! — масанена тлеххыа, масага — цхыаннена тлеххыа, сага сага — доттагйа, новкыост, воша ва ячача принципаш бахаш а кхыгеша а ба уж. Дерригача халкыаша шойа са ца кооачаш, барт тайна кхы-хыаг бахыан долаш чйагйаг механизаци я лйора боахамий дукхага культурно-сердалон уч-режденеш а йолаш, ланкка де-гйаена индустриальни республи-на хынаш цунах хыанз. Хыанз дукхага кхыахыа латтача совет-ски халкыаца цхыана КПСС XXII съезда исторический реше-неш толаме кооачашыш, комму-низм хыальтеча юкье шоашкара доагйагаш дола дакыа лоацаш ба Нохч-Гйагйачен кхыгешама-гой. Республике мел даха кхам-аш — эрий, нохчий, гйагйаг, украинцаш, туркий, эрмалой, лирий, аварцаш цхыан бартца кховсам лоаттабеш ба коммуни-стический кхыгешама ударник яхы сийлен цйи яккхар дукха. Промышленни предпритиеша хылаха латтарашта, цйи хыаца хыжкылаш лелараштен хыабаш леладараштен юкье го йиш я хыштдолачча кхаман нах. Массе-

нахы бовзаш а сий деш а ба: установка начальни Социали-стический Кхыгешама Турпал нов. Летковска, «Ермолов-ский» совхоза оалхазараш лел-ладу нов. Олонина, «Шалин-ский» совхоза звеньеваш нов. Музыкаева, «Октябрь 40» цу-ячача совхоза звеньеваш нов. Кусиева, «Красноармейский» совхоза доярна нов. Арсеми-ков, «Назрановский» совхоза до-ярка нов. Баракхоева, Шелков-ский районера племенной жа леладече совхоза жа Гу нов. Эсмухамбетов, дукхага кхыбараш а. Фашистски захватчикех Дыхе мукыоякхар дукха шойа са дйаденна а Советски Союза Тур-пала цйи яккхыа а ба вай мехка-гой Нурадиллов Ханыаша, Забо-лотный Иван, Алексеев Нико-лай, Байбулатов Ирбайхан, кхы-бараш

Нохч - Гйагйаичен кхыгешама-хоша СССР паччахыкхен ланкхыарча органе хержаб цена а хынаре а кхыгешагача шойа сий даыкка, дикага бола кьон-гаш мехкарийни. СССР Консти-туце, буржуазни конституце са-на хабарах а доацаш, тешама халкыашта цхыатарра бокто-наш лух хилар хыахыоах вай республикнра хержа бахытча видалех дукхага бараш нох-чий гйагйаичен кхыахыа бола нах хиларо. Уж ба коммунизм ба-хыан долаш лоаттабача кховса-ме хыларча муглара баына, творчески уйла йола нах: хы-хархо Р. М. Ахмедова, хыж-кылаш кхео З. Кусиева, трактор-ни бригада бригадир А. Д. Ка-германов, «Малгобекнефть» ячача мехидашта промысло-вое управление бурильщик Х. А. Ха-мурзаев, колхозо Ильясова Джансары.

Сено дйагйахуыл тайп-тайпара мотт лувча кыгича а доккхий

СЕРДЦЕ

